

CERKEV SV. MIKLAVŽA (SV. NIKOLAJA), MAČE NAD PREDDVOROM

Cerkev sv. Miklavža (sv. Nikolaja) se zdi na prvi pogled le nekaj minut oddaljena od Mač, le skozi smrekov gozdič, se zdi, je treba stopiti, vendar se bo marsikateri popotnik tudi do Miklavža upehal in prepotil (Slika 1).

Slika 1: Pogled na cerkev sv. Miklavža iz Mač

Cerkev sv. Miklavža je bila zgrajena leta 1467 in leta 1649 je bila baročno prezidana (Slika 2). V času turških upadov je cerkev sv. Miklavža služila kot skrivališče pred Turki, pri čemer je bila škarpa višja kot sedaj. Nova škarpa je bila narejena pred 7 leti.

Slika 2: Cerkev sv. Miklavža (Nikolaja) nad Mačami

Na jasi, na zahodni strani cerkve je bila nekoč mežnarija, hlev ..., a od nje so ostale samo ruševine. Mežnarija je pod cerkvijo imela njivo. Nekoliko stran od mežnarije je bila še kajža, ki pa jo tudi ni več. V mežnariji je živel bašeljski mežnar. Njegovo delo je bilo, da zvoni zjutraj ob 7. uri, pa opoldne in zvečer Ave Marijo. Da se je preživljal, je pobiral bero po vaseh (Slika 3).

Slika 3: Ruševine nekdanje mežnarije poleg cerkve sv. Miklavža nad Mačami

Na zunanji, južni steni cerkve imamo fresko sv. Krištofa, ki jo je naslikal t.i. Maški mojster. Maški mojster je imel rad lepoto, boljše bi rekli lepotnost in milobnost, znal je izraziti nežnost na obličjih bitij, ki jih je naslikal. Odel jih je v plemenita oblačila. Občudujemo lahko čudovit brokatni vzorec na zlatem plašču Krištofa, ki pa po izročilu ni bil prav nič galanten. Kot orjaški psoglavec se je preživljal s prenašanjem ljudi čez reko in jih je tako ali drugače znal izsiljevati za višje plačilo. Nekoč pa je bredel z božjim detecem na ramenu, ki je postajalo vse težje. Kdo si, ga je vprašal. Nosiš več kot svet, je odgovoril otrok in se mu dal prepoznati kot Kristus. Krištof je spoznal, da je izbran za nosilca miru in dobrote, za katero mu bo usojeno trpeti.

Krištof je verjetno najpogostejši svetniški motiv pri nas, saj je nekoč krasil zunanje zidove večine naših cerkva, danes pa je še iz srednjega veka ohranjen na številnih. Enega najlepših Krištofov je naslikal Maški mojster leta 1467 podnapisom *Ego sum lux mundi, jaz sem luč sveta*. Čeprav je freska od Krištofovih kolen navzdol uničena, prišla k Miklavževi cerkvi še zmeraj prevzame lepotnost in nežnost bitja izpred davnih stoletij, dišečega po življenju. Upajoči vernik, ki ga je bil zagledal na poti h cerkvi ali ob njej, je bil lahko »potroštan«, da tisti dan ne bo umrl nespovedan ali da ne bo preminil nenadne in nepričakovane smrti. Sv. Krištof je ljudem priljubljen priprošnjik v stiski, zavetnik šoferjev, mornarjev, letalcev in vseh vrst popotnikov, med njimi tudi planincev in alpinistov.

Nekoč ni bilo pod cerkvijo sv. Miklavža nad Mačami drevja, ampak je bil pašnik. Še nižje pa njive. To je pomenilo, da je bil takrat sv. Krištof veliko bolj viden kot danes.

Poleg podobe sv. Krištofa je freska, ki prikazuje križanje Jezusa Kristusa, pod križem pa stojita sv. Marija in sv. Janez. Freske so bile naslikane na svež omet, zato so zelo obstojne (Slika 4).

Slika 4: Freska sv. Krištofa na južni strani cerkve sv. Miklavža in Jezusovo križanje

V cerkvi sv. Miklavža je lesen kasetiran strop (Slika 5) in zelo dragocene gotske freske Pohoda in Poklona svetih treh kraljev, ki jih umetnostnozgodovinska stroka visoko ceni. Pripisuje jih t. i. prej omenjenemu Maškemu mojstru, nasledniku škofjeloškega Bolfanga, enega od slikarjev crngrobskih fresk.

Motiv Svetih Treh kraljev je na dveh freskah: Pohod svetih treh kraljev in Poklon Svetih Treh kraljev. Na freski, ki jo zagledamo najprej na severni, notranji steni cerkve, Herod naroča Svetim Treh kraljem, da naj se nazaj vrnejo po isti poti in mu sporočijo, kje je Jezus, da se bo šel še sam poklonit. Na spodnjem delu freske je Maški mojster upodobil takratno življenje na vasi: vas samo; fantička, ki skače čez most; žensko, ki nese vodo v škafu; igro otrok ... (Slika 6).

Slika 5: Lesen kasetiran strop v cerkvi sv. Miklavža

Slika 6: Freska pohod Svetih Treh kraljev

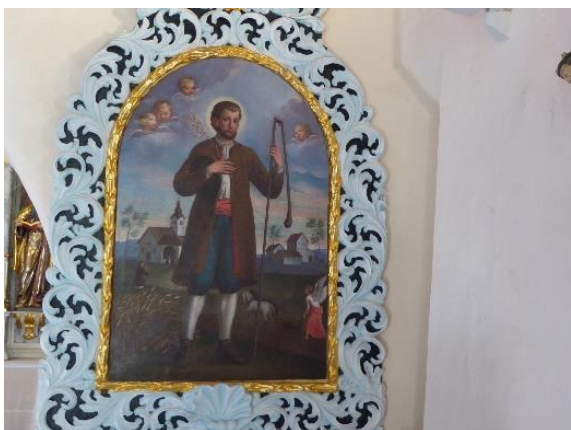
Na freski Poklon Svetih Treh kraljev (Slika 7), ki je edina freska na Slovenskem, kjer se Jožef zanima za obiskovalce, ki so Sveti Trije kralji in se jim je poklonil. Na drugih slikah s tem motivom Jožef vedno nekaj dela in se ne zanima za njih. Na freski so obrazi do potankosti izdelani, izredno lepi in mehki. Na freski sta zelo dobro ohranjena Marija in Jezus. Ostale podobe pa je že nekoliko načel zob časa. Oblačila oseb na sliki so z lepimi baročnimi vzorci. Posebej so poudarjeni pasovi, bordure in ostale obrobe. Slike imajo 3 D videz. Npr. krone so nekoliko poglobljene, izbočene ipd. Za osebami je mesto Betlehem kot so si ga predstavljali v tistem času. Štalca, kjer sta prenočila Marija in Jožef in se je rodil Jezus Kristus, je gorenjskega videza in ne ustreza betlehenskemu okolje.

Poleg freske Poklona Svetih Treh kraljev je freska sv. Uršule. Nekoč so ljudje veliko romali v Köln, ki leži ob reki Ren, v t.i. Kelmorajn. Tam je bil samostan, ki so ga vodile nune in v njem je bila glavna sv. Uršula. Samostan so napadli Huni in vse nune pobili pred samostanom, ker se niso predale. Sv. Uršula je tudi leva svetnica na glavnem oltarju (Slika 7).

Slika 7: Gotska freska poklon svetih treh kraljev in freska sv. Uršule

Na desnem stranskem oltarju je upodobljen sv. Izidor, ki ga je leta 1889 naslikal Matija Bradaška, slikar iz Kranja (Slika 8). Izidor je zavetnik pastirjev in poljedelcev. Na sliki je narisan dvakrat, kot svetnik in ko moli angel čaščenje, ko je v cerkvi zvonilo. Zaradi tega delo ni trpelo, ker je namesto njega oral angel. Nauk te zgodbe je: Če si vzameš čas za boga, bo ravno toliko narejenega, kot če si ga ne bi vzel. Barva okvirja slike sv. Izidorja faranom Mač ni vseč, ki je bil restavriran pred 10 leti. Farani ga želijo pobarvati z drugo, bolj všečno barvo.

Slika 8: Slika, na kateri je upodobljen sv. Izidor

Glavni oltar je bil obnovljen približno pred 14 leti. V sredini oltarja je sv. Miklavž, desno pa sv. Anton puščavnik s prašičkom, ki je zavetnik živinorejcev in levo je sv. Uršula (Slika 9).

Slika 9: Glavni oltar v cerkvi sv. Miklavža nad Mačami

V cerkvi sv. Miklavža je vsako leto po 17. januarju maša. Pri maši se zbere do 500 ljudi. Med mašo je tudi razprodaja mesnih izdelkov z licitacijo. Nekoč je licitiranje potekalo v cerkvi, zadnja leta pa je zunaj. Pri maši poteka še en obred: na stolu t.i. štokrlu so v zaboju prašički. Le-tega obiskovalci maše vzamejo iz zaboja in ga nesejo okoli oltarja. Pri tem obhodu darujejo nekaj denarja za cerkev in odložijo prašička nazaj v zaboj (Slika 10).

Slika 10: Prašički, ki služijo obredu, ki je vsako leto po 17. januarju

Viri:

Planinc, Francka. 2018. Predstavitev cerkve sv. Miklavža (sv. Nikolaja) nad Mačami.

Založba Modrijan. 2014. Tri cerkvice pod Storžičem. [Online].

Razpoložljivost:

<http://www.modrijan.si/slv/content/download/17954/198828/version/1/file/Tri+cerkvice+pod+Stor%C5%BEi%C4%8Dem.pdf> (24. 11. 2018).